РЕЖИМИ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

КОСТЮЧЕНКО Ярослав Миколайович - доктор юридичних наук, доцент кафедри порівняльного і європейського права, Навчально-науковий інститут міжнародний відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID 0000-0002-5565-922X

УДК: 341.221.5(477)(4)+327

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.4.60

Актуальність та постановка проблеми. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ та набуття статусу кандидата на вступ до ЄС Україна постала перед необхідністю фундаментальної трансформації моделі правового регулювання іноземних інвестицій. Традиційні інструменти захисту, такі як двосторонні інвестиційні договори (BITs) та Договір до Енергетичної Хартії (ECT), переживають кризу легітимності в Європі через практику Суду справедливості ЄС (справи Achmea, Komstroy), що вимагає пошуку нових механізмів гарантування безпеки капіталу для повоєнної відбудови.

Мета дослідження. Стаття присвячена комплексному аналізу еволюції правових режимів міжнародного інвестування в Україні протягом 2023–2024 років задля визначення оптимальної моделі, що поєднує вимоги національної безпеки, потреби економічного відновлення та зобов'язання в рамках євроінтеграції.

Методологія та результати. На основі аналізу нормативно-правових актів України та ЄС, а також сучасної арбітражної практики, у статті обґрунтовано тезу про зміну парадигми інвестиційного права: перехід від ex post захисту (арбітраж) до ex ante гарантій (страхування). Досліджено вплив запуску інструменту Ukraine Facility (Pillar II) на формування нового інвестиційного середовища, де фінансові гарантії ЄС заміщують застарілі договірні механізми. Проаналізовано ефективність лібералізації законодавства про державну підтримку («інвест-няні», Закон № 3311-IX) та розбудову інфраструктури страхування воєнних ризиків за участі MIGA, DFC та національного ЕКА. Окрему увагу приділено феномену «investment lawfare» та юридичним викликам, пов'язаним із позовами підсанкційних осіб проти держави (справа ABH Holdings), а також необхідності денонсації внутрішньоєвропейських BITs (Intra-EU BITs) у процесі вступу до ЄС.

Висновки. Автором доведено, що найбільш ефективним для України на сучасному етапі є гібридний євроінтеграційний режим. Він базується на відмові від старих арбітражних застережень, несумісних з правом ЄС, на користь комплексної системи, що включає інституційні механізми Ukraine Investment Framework, міжнародне страхування воєнних ризиків та впровадження європейських стандартів верховенства права. Запропоновано рекомендації щодо модернізації договірної бази та запровадження скринінгу прямих іноземних інвестицій (FDI screening) для захисту національних інтересів.

Ключові слова: міжнародне інвестиційне право, іноземні інвестиції, євроінтеграція, страхування воєнних ризиків, двосторонні інвестиційні договори (BITs), інвестиційний арбітраж, державна підтримка інвестицій, повоєнна відбудова, правовий режим, міжнародні інвестиційні угоди, двосторонні інвестиційні договори, міжнародний арбітраж, міжнародно-правові зобов'язання, захист інвестицій, економічна безпека.

Постановка проблеми

Іноземні інвестиції відіграють критично важливу роль у відновленні та модернізації української економіки, особливо в умовах масштабних втрат від війни та форсованої імплементації acquis communautaire в рамках переговорного процесу про вступ до Європейського Союзу. Тема режимів міжнародного інвестування набуває критичного значення, оскільки саме здатність держави сформувати правове поле, яке б одночасно гарантувало захист капіталу в умовах воєнних ризиків та відповідало жорстким регуляторним вимогам ЄС, визначатиме успішність повоєнної відбудови.

При цьому традиційні інструменти захисту інвестицій, такі як двосторонні інвестиційні договори (BITs) та Договір до Енергетичної Хартії (ECT), переживають кризу легітимності в Європі. Рішення Суду справедливості ЄС (CJEU) у справах Slowakische Republik проти Achmea BV. [1] та Республіка Молдова проти Komstroy LLC [2] фактично демонтували стару систему внутрішньоєвропейського арбітражу, поставивши Україну перед необхідністю перегляду своїх міжнародних зобов'язань ще до моменту набуття членства в Союзі. Крім того, Україна має враховувати ці прецеденти при оновленні своїх BITs та приєднанні до Енергетичної хартії, а також у майбутньому інвестори в Україні зможуть більше покладатися на суди ЄС та національні суди, а не на арбітражні трибунали.

У сфері міжнародного інвестиційного права існує ціла низка правових режимів, які визначають умови діяльності іноземних інвесторів та стандарти їхнього захисту. До них належать національний режим, режим найбільшого сприяння (Most Favoured Nation, MFN), режим справедливого і рівноправного ставлення (Fair and Equitable Treatment, FET), а також спеціальні гарантії та преференційні режими. Різноманітність цих режимів породжує складну правову мозаїку, яка впливає на інвестиційний клімат країни. З одного боку, міжнародні зобов'язання України за двосторонніми інвестиційними угодами (БІТ) та іншими договорами спрямовані на високий рівень захисту інвесторів, часто навіть пріоритезуючи їх інтереси на шкоду приймаючій країні. З іншого боку, реалізація таких режимів у національній правовій системі стикається з проблемами правової визначеності, узгодження з внутрішніми потребами економічної безпеки та відповідності праву ЄС. Подолання цього «конфлікту цілей» регулювання, тобто балансу між заохоченням інвестицій і захистом суверенних інтересів держави і є одним з центральних викликів для України.

Стан дослідження проблеми

Вітчизняна та міжнародна доктрина міжнародного інвестиційного права демонструє суттєву еволюцію поглядів в розумінні правової природи інвестиційних режимів. К. Череповський відзначає, що правове регулювання у цій сфері має гібридну структуру, що інтегрує міжнародні стандарти у національне право, створюючи напругу між вимогами зовнішніх зобов'язань та внутрішнім суверенітетом [3]. В. Поєдинок аналізує спеціальні інвестиційні режими в контексті відбудови, підкреслюючи їхню безпекову складову, де пільги для інвесторів поєднуються з механізмами розподілу ризиків між державою, інвестором та донорами [4], [5].

Окрему увагу приділено концепції «інвестиційної юридичної війни», що формується у контексті російсько-українського конфлікту. О. Хамама аналізує потенціал міжнародного інвестиційного права як інструменту захисту від воєнних збитків [6], тоді як справа ABH Holdings S.A. v. Ukraine ілюструє можливість використання арбітражних механізмів як інструменту зовнішнього тиску на державу [7]. Водночас рішення ЄС щодо заборони на використання механізмів захисту інвестицій компаніями з рф та бр свідчить про активну трансформацію міжнародної практики [8].

Крім того, наукова література розглядає процес реформування внутрішнього законодавства України, зокрема трансформацію закону про «інвест-нянь» і впровадження більш гнучких механізмів державної підтримки [9], [10]. Ці підходи узгоджуються з новими вимогами до правових режимів, які постають у зв'язку з євроінтеграційними процесами.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є комплексний аналіз правових режимів міжнародного інвестування та визначення викликів, які постають перед Україною у контексті євроінтеграції. Для вирішення поставленої мети передбачається вирішення таких *наукових завдань*: 1) розкрити теоретико-правове поняття режиму міжнародного інвестування; 2) проаналізувати еволюцію законодавства України у сфері іноземних інвестицій; 3) визначити, які вимоги постають перед Україною у процесі євроінтеграції щодо інвестиційних режимів; 4) напрацювати рекомендації щодо оновлення договірної бази, створення нових механізмів захисту інвестицій, розвитку національної доктрини й забезпечення балансу між відкритістю для капіталу та захистом стратегічних інтересів.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному переосмисленні парадигми правового регулювання іноземних інвестицій в Україні в умовах воєнного стану та євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу

У вітчизняній та зарубіжній доктрині міжнародного права спостерігається зміна парадигми у розумінні природи міжнародного інвестиційного права (МІП). Якщо класична теорія розглядала МІП передусім як систему захисту приватної власності іноземця від свавілля приймаючої держави, то сучасні підходи акцентують увагу на праві держави регулювати економічну діяльність в публічних інтересах (right to regulate).

Український дослідник К. Череповський зазначає, що нормативно-правова база міжнародних інвестиційних відносин характеризується складністю та «гібридністю». Вчений аргументує, що встановлена правова система регулює міжнародні інвестиційні обміни не напряму, а опосередковано, доповнюючи або змінюючи системи внутрішнього права через імплементацію міжнародних стандартів [3]. Це створює унікальний режим, де міжнародні зобов'язання держави (наприклад, стандарт справедливого і рівного ставлення FET) стають частиною національного правопорядку, але їх тлумачення часто залежить від рішень міжнародних арбітражних трибуналів, що створює напругу з національним суверенітетом.

О. Поєдинок у своїх працях досліджує спеціальні режими управління як інструмент повоєнної відбудови, наголошуючи на необхідності виходу за межі суто економічного аналізу інвестиційної привабливості. Вчена підкреслює, що в умовах війни та повоєнного відновлення категорія «інвестиційний режим» набуває виразного безпекового забарвлення. Держава не просто створює пільги, вона формує правовий простір, де ризики розподіляються між інвестором, державою та міжнародними донорами [4, 5]. Це корелює з поняттям «інвестиційної привабливості» як комплексної правової категорії, що включає не лише податкові стимули, але й якість інституційного середовища та гарантії фізичної безпеки активів.

Новим явищем у теоретико-правовому дискурсі, яке активно розробляється в контексті російсько-української війни, стало використання інвестиційного права як інструменту юридичної війни. Експерти аналізують механізми компенсації збитків, завданих війною, крізь призму міжнародного інвестиційного права [6].

Українська доктрина розширює це розуміння, вказуючи на те, що інвестиційний режим може використовуватися як зброя не лише потерпілою стороною, але й агресором. Позови підсанкційних осіб (як у справі ABH Holdings S.A. v. Ukraine [7][1]) демонструють, як інструменти МІП можуть бути використані для підриву економічної безпеки держави, що обороняється. Це ставить перед наукою завдання розробити теоретичні критерії розмежування добросовісного захисту інвестицій та зловживання правом в умовах гібридної війни. Критично важливим для України є Рішення ЄС від 25

[1] інвестиційний арбітраж, розпочатий у 2023 році компанією з Люксембургу проти України. Вона стосується експропріації українського банку «Альфа-Банк» (пізніше перейменованого на «Sense Bank») та порушення положень двостороннього інвестиційного договору між Бельгійсько-Люксембурзьким економічним союзом (BLEU) і Україною. Станом на 2024 рік справа перебуває на розгляді в ICSID.

червня 2024 року про відмову у перевагах (denial of benefits) за ЕСТ інвесторам з росії та білорусі. Це юридично блокує можливість російських компаній використовувати свої європейські дочірні компанії для подання позовів проти країн ЄС та України під «парасолькою» Енергетичної Хартії, що суттєво посилює позицію України у санкційних спорах [8].

Окремо, у контексті нашого дослідження, варто згадати й про законодавчі зміни. Так, Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (відомий як закон про «інвест-нянь») зазнав суттєвої трансформації [9]. 9 серпня 2023 року Верховна Рада ухвалила Закон № 3311-IX [10], який набув чинності у вересні 2023 року і кардинально змінив філософію державної підтримки.

Законодавець пішов шляхом радикальної лібералізації критеріїв доступу до державної підтримки, визнаючи, що попередні вимоги були нереалістичними в умовах воєнного стану. Так, Уряд України схвалив підписання спеціальних інвестиційних договорів з низкою компаній. Знаковим став кейс агропромислового холдингу «Астарта-Київ», який реалізує проект з глибокої переробки сої вартістю понад 60 млн євро. Іншим прикладом є ірландський гігант будівельних матеріалів Kingspan, який оголосив про інвестицію у 280 млн євро у створення технологічного кампусу на Львівщині. Компанія CRH (провідний світовий виробник будматеріалів) продовжує інвестувати в цементну галузь України, завершуючи угоду з придбання активів Buzzi (Dyckerhoff) вартістю 100 млн євро.

Наступним блоком актальних питань, які ми розглянемо будуть питання, пов'язані із вступом України до ЄС. З урахуванням того факту, що вступ України до ЄС неминуче призведе до припинення дії двосторонніх інвестиційних угод з країнами-членами ЄС (так звані Intra-EU BITs). Судова практика однозначно визнає такі угоди несумісними з правом ЄС, оскільки вони порушують автономію правопорядку Союзу та принцип взаємної довіри між судами країн-членів [12].

У 2020 році 23 країни ЄС підписали Угоду про розірвання внутрішньоєвропейських BITs. Для України це означає, що на певному етапі переговорів (ймовірно, до моменту вступу) вона буде зобов'язана денонсувати угоди з Польщею, Німеччиною, Нідерландами та іншими партнерами [13].

Викликом тут є потенційний «правовий вакуум». Якщо старі BITs будуть скасовані, а українська судова система ще не буде повністю інтегрована в європейську і не здобуде довіри інвесторів, виникне прогалина в захисті. Європейські інвестори втратять право на прямий арбітраж проти держави, залишаючись сам на сам з українськими судами. Враховуючи історичні проблеми з корупцією та верховенством права в Україні, це може сприйматися бізнесом як погіршення інвестиційного клімату.

Інший виклик пов'язаний з тим фактом, що повоєнна відбудова України потребуватиме масштабних державних субсидій та стимулів (як це передбачено законом про «інвест-нянь»), тоді як право ЄС жорстко обмежує державну допомогу, щоб запобігти викривленню ринку. Українському уряду доведеться пройти складний шлях переговорів, щоб довести Брюсселю, що стимули для інвесторів (наприклад, податкові пільги для Kingspan чи CRH) є сумісними з європейськими правилами в умовах екстраординарної ситуації відбудови.

У 2024 році розпочався офіційний скринінг українського законодавства. Питання інвестицій розглядаються в рамках Кластеру 2 «Внутрішній ринок», зокрема розділу 4 «Свобода руху капіталу». Очікується, що скринінг завершиться у вересні 2025 року [14]. Ключовим викликом для України стане не просто переписати закони, а довести інституційну спроможність захищати права власності без втручання держави, забезпечити вільну репатріацію прибутків (що наразі обмежено валютним регулюванням НБУ через воєнний стан) та гарантувати прозорість судових рішень.

Імплементація вимог ЄС у сфері інвестиційних режимів є багатовимірним процесом. Україна вже почала цей шлях і певні результати є (валютне регулювання сучасніше, ніж 5 років тому; впроваджено єврозаконодавство у корпоративній сфері, наприклад, новий закон про акціонер-

ні товариства 2023, який покращує захист інвесторів-міноритаріїв; працює система прозорих держзакупівель "Prozorro" тощо). Попереду – складніші завдання: відновити довіру до судів, забезпечити реальне верховенство права, перебудувати інституції на європейські рейки. Все це безпосередньо позначиться на інвестиційному режимі, бо зробить його ближчим до «європейського стандарту», який характеризується відкритістю ринку, рівними правилами і надійним правозастосуванням.

Окрім вимог ЄС, Україна зважає і на глобальні тенденції реформування міжнародного інвестправа. Світова спільнота останніми роками прагне зробити інвестиційні режими більш збалансованими з точки зору сталого розвитку. Зокрема, обговорюються нові підходи до вирішення спорів (створення Мультилатерального інвестиційного суду, ініціатива ЄС та ряду країн), включення в договори розділів про відповідальність інвесторів, про протидію зловживанням (як-от early dismissal безпідставних позовів), уточнення понять «вилучення» і «недискримінації» з урахуванням регуляторного права держав [15]. Україна має шанс стати активним учасником цих процесів. По-перше, вже зараз можна оновлювати свою модель БІТ (остання її редакція від 2019 р., але життя не стоїть на місці). По-друге, варто долучатися до роботи UNCITRAL Working Group III з реформи інвестиційного арбітражу, висловлювати свою позицію. Гармонізація з міжнародними стандартами означає також більш тісну співпрацю з ОЕСР: виконання рекомендацій щодо прозорості, корпоративного управління, антикорупційної політики тощо. Все це опосередковано впливає на інвестрежим, тому що формує загальний фон довіри. Не слід забувати і про те, що Україна історично дотримувалася принципу примату міжнародного права, тому всі БІТ ратифіковані, рішення ICSID виконуються.

Це тільки частина тих викликів з якими стикається Україна на шляху до ЄС. З урахуванням зазначеного, відмітимо, що міжнародно-правова база України у сфері інвестицій потребує ревізії з огляду на зміни останніх десятиліть. Багато чинних БІТ були укладені у 1992–1998 рр. і морально застаріли. Рекомендується ініціювати переговори про модернізацію ключових договорів, передусім з великими інвесторами (США, Канада, Китай, Туреччина) та з країнами ЄС (з урахуванням режиму кандидата). Метою таких заходів має стати включення до нових редакцій положення про сталий розвиток, уточнення стандарту FET (наприклад, прописати, що «справедливе та рівноправне ставлення не перешкоджає прийняттю державою недискримінаційних заходів для легітимних цілей публічної політики», така формула є в модельних угодах Канади, ЄС), передбачити механізми прозорості у спорах (публічні слухання, право подання амікс-курі від третьої сторони), можливо, замінити ad hoc арбітраж на постійний інвестиційний суд, якщо він буде створений. Також варто переглянути «sunset clauses» (положення про післядію договорів). Слід зважити, чи потрібно Україні продовжувати дію всіх БІТ зі строком понад 10 років після денонсації, чи варто домовлятися про скорочення цього періоду. Оновлення потребують і багатосторонні зобов'язання: питання про подальшу участь в Енергетичній хартії (чи приєднання до модернізованої, якщо така з'явиться). Крім того, в перспективі вступу до ЄС, Україна може доєднатися до Угоди про транснаціональні спори (ICS, складова угод ЄС типу CETA) або Міжнародного центру з врегулювання інвестспорів ЄС-Україна. Вже зараз можна почати консультації з ЄС щодо майбутнього формату інвестиційної угоди, щоб на момент вступу все було готово.

Попри наявність арбітражу, основний фронт захисту інвесторів – всередині країни. Необхідно створити такі умови, щоб інвестор волів вирішити проблему в Україні, швидко і справедливо, а не витрачати роки на зовнішні суди. Для цього потрібні нові або вдосконалені інститути. Перше – це ефективні суди (про судову реформу вже згадувалося, вона critical). Друге – альтернативні способи вирішення спорів: можна заснувати привабливий міжнародний комерційний арбітраж у Києві для розгляду інвестиційних спорів за вибором сторін (щось на кшталт Сінгапурського центру чи

Стокгольмської ТПП для вирішення спорів). Третє – інвестиційний омбудсмен з розширеними повноваженнями: можливо, конституювати цю посаду законом, надати право звернення до КМУ з обов'язковим реагуванням, публічності висновків. Четверте – страхові та гарантійні механізми: держава у співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), MIGA, DFC (США) вже працює над схемами страхування воєнних ризиків; варто подумати і про внутрішній фонд гарантування інвестицій, куди б йшли внески донорів і частково бюджетні, аби покривати можливі майбутні компенсації чи втрати. Це міг би бути спільний фонд з ЄС (ідея звучить як частина Ukraine Investment Framework, де ЄС надає гарантії для приватних компаній, що заходять в Україну). П'яте – інституційні зміни в управлінні державно-приватними проектами: наприклад, запровадити єдине «вікно» для великого інвестора (щоб узгодження йшли по всіх відомствах централізовано), створити групу швидкого реагування на проблеми (щось подібне існує в форматі RST – Reform Support Team при Мінекономіки, але її варто посилити). Шосте – долучення України до Міжнародного центру врегулювання інвестиційних спорів ЄС (MIC), якщо такий буде створено, або до двосторонніх механізмів з країнами-партнерами (можливо, в рамках Рад асоціації з ЄС чи комісій зі США).

Висновки

Аналіз динаміки режимів міжнародного інвестування в Україні впродовж останніх років дозволяє стверджувати про формування нової, гібридної моделі. Стара система, що спиралася на розгалужену мережу BITs та Енергетичну Хартію, поступово відходить у минуле під тиском євроінтеграційних процесів та кризи глобального інвестиційного права. На її місце приходить система, де гарантом безпеки капіталу виступають не арбітражні трибунали, а інституційні механізми ЄС (Ukraine Facility), фінансові гарантії міжнародних донорів (MIGA, DFC) та посилена національна регуляторна база (закон про «інвест-нянь»).

Виклики для України є колосальними. З одного боку, необхідно захищатися від юридичних атак з боку представників держави-агресора (справа ABH Holdings), з іншого демонтувати несумісні з правом ЄС угоди з партнерами, ризикуючи створити вакуум захисту. Успіх залежатиме від здатності держави забезпечити реальне, а не декларативне верховенство права. Інвестиційна привабливість України в найближче десятиліття визначатиметься формулою: «військова безпека + європейська інтеграція + фінансові гарантії відбудови». Лише синергія цих трьох елементів дозволить перетворити виклики війни та євроінтеграції на драйвери економічного зростання. Тому вважаємо, що для України не існує єдиного «ідеального» інструменту. Найбільш оптимальним є гібридний євроінтеграційний режим, який поєднує інституційні гарантії ЄС, спеціальні механізми страхування воєнних ризиків та оновлене національне стимулювання.

Література

1. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 6 March 2018. Slowakische Republik v Achmea BV. Document 62016CJ0284 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62016CJ0284

2. Case C-741/19. Республіка Молдова проти Komstroy LLC URL: https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/document?source=document&text=&docid=245528&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5438875

3. Череповський К.В. Положення галузі міжнародного інвестиційного права в системі міжнародного права: сучасні погляди. Вісник Національної академії правових наук України Том 31, № 4, 2024 URL: https://visnyk.kh.ua/en/journals/visnik-naprnu-4-2024-r/polozhennya-galuzi-mizhnarodnogo-investitsiynogo-prava-v-sistemi-mizhnarodnogo-prava-suchasni-poglyadi

4. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. 479 с.

5. Поєдинок В. В. Спеціальні режими управління як інструмент післявоєнної відбудови. Закон України. 2023. № 8

URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001431305

6. Хамама О. Механізми компенсації та захист інвестицій у контексті війни Росії проти України. Clifford Chance. 30.04.2024 URL: https://www.cliffordchance.com/insights/resources/blogs/arbitration-insights/2024/01/compensation-mechanisms-and-investmen-protection-in-the-context-of-the-russian-war-on-ukraine.html

7. ABH Holdings S.A. v. Ukraine, ICSID Case No. ARB/24/1 URL: https://jusmundi.com/en/document/decision/en-abh-holdings-s-a-v-ukraine-decision-on-the-respondent-s-request-to-address-quantum-in-a-separate-phase-of-the-proceeding-monday-12th-may-2025

8. EU protects sanctions against Russian and Belarussian investors under Energy Charter Treaty. European Commission. 03.06.2024 URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-protects-sanctions-against-russian-and-belarussian-investors-under-energy-charter-treaty-2024-07-03_en

9. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України № 1116 від 17.12.2020 (у редакції від 09.08.2023) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями : Закон України №3311 від 09.08.2023 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20#Text

11. Понад 200 мільйонів євро на будівництво будівельно-технологічного кампусу Kingspan у Львівській області. UkraineInvest. 09.02.2023 URL: https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/09-02-2023-2/

12. Peixoto D. The Intr The Intra-EU BI a-EU BIT Dilemma and the Enfor T Dilemma and the Enforcement of A cement of Awards Outside the EU: A Solution for Investors After the CJEU Shut the Door to Their Cases? Penn State Law. №15. 2024 URL: https://insight.dickinsonlaw.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1319&context=arbitrationlawreview

13. Vasani S., Reimschussel L. EU's Treatment of Energy Disputes. Future Facing Law. 01.01.2024 URL: https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-renewable-energy/eu-s-treatment-of-energy-disputes

14. Ukraine. Membership status: candidate country. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/countries/ukraine_en

15. European Commission publishes model BIT clauses between EU member states and third countries. IISD. 13.01.2024 URL: https://www.iisd.org/itn/2024/01/13/european-commission-publishes-model-bit-clauses-between-eu-member-states-and-third-countries

INTERNATIONAL INVESTMENT REGIME: CHALLENGES FOR UKRAINE AMIDST EUROPEAN INTEGRATION

Relevance and Problem Statement. Amidst Russia's full-scale armed aggression and Ukraine's status as an EU candidate, the country faces the urgent need to fundamentally transform its legal model for foreign investment. Traditional protection instruments, such as Bilateral Investment Treaties (BITs) and the Energy Charter Treaty (ECT), are experiencing a legitimacy crisis in Europe. This shift, driven by the jurisprudence of the CJEU (notably the Achmea and Komstroy cases), necessitates a search for new mechanisms to ensure capital security for post-war reconstruction.

Purpose of the Study. This article provides a comprehensive analysis of the evolution of international investment legal regimes in Ukraine during 2023–2024. It aims to determine an optimal model that balances national security requirements, economic recovery needs, and European integration obligations.

Methodology and Results. Based on an analysis of Ukrainian and EU regulatory frameworks and contemporary arbitration practice, the article substantiates a paradigm shift in investment law: a transition from ex-post protection (arbitration) to ex-ante guarantees (insurance). The study examines how the launch of the Ukraine Facility (Pillar II) is shaping a new investment environment where EU financial guarantees replace outdated contractual mechanisms. Furthermore, the author evaluates the effectiveness of

liberalized state support legislation (specifically «investment nannies» under Law No. 3311-IX) and the development of war risk insurance infrastructure involving MIGA, DFC, and the national ECA. Special attention is given to the phenomenon of «investment lawfare,» legal challenges arising from claims by sanctioned entities (e.g., the ABH Holdings case), and the necessity of denouncing intra-EU BITs during the accession process.

Conclusions. The author argues that a hybrid European integration regime is the most effective model for Ukraine at this stage. This model relies on phasing out arbitration clauses incompatible with EU law in favor of a comprehensive system. This system integrates the institutional mechanisms of the Ukraine Investment Framework, international war risk insurance, and the implementation of European rule-of-law standards. Recommendations are provided for modernizing the treaty framework and introducing Foreign Direct Investment (FDI) screening to safeguard national interests.

Keywords: international investment law, foreign investment, European integration, war risk insurance, bilateral investment treaties (BITs), investment arbitration, state support for investments, post-war reconstruction, legal regime, international investment agreements, economic security, FDI screening.